

कथामात्रमिति बुद्धिवारयति बर्हिष्मन्निति पारोक्ष्येण राजकथामिषेण तत्रहेतुः यद्यस्मात् हेबर्हिष्मन् प्राचीनबर्हिः एतद्राजकथामिषेण आत्म
कथाप्रदर्शिता यस्माद्देवः श्रीनारायणः परोऽक्षप्रियः साक्षादात्मज्ञानकथनेन तवचेतसिकथानायातीति भावः ॥ ६५ ॥ इति चतुर्थे टीकायामष्टा
विंशतितमोऽध्यायः ॥ २८ ॥ ॥ ७३ ॥ ऊनत्रिशो परोऽक्षार्थव्याख्यानेनोपसंहृतम् स्त्रीसंगतो भवस्त्वीशसंगान्मुक्तिरिति स्फुटम् ॥ १ ॥ कवयः अ
ध्यात्मविदः ॥ १ ॥ व्यनक्ति लिंगयति चेतनी करोतीत्यर्थः यद्वा व्यनक्ति प्रकटयति ततश्च स्वकर्मणा पुरंजनयतीति पुरंजनपदं व्याख्यातं भवति एक

बर्हिष्मन्नेतदध्यात्मं पारोऽक्ष्येण प्रदर्शितम् ॥ यत्परोऽक्षप्रियो देवो भगवान् विश्वभावनः ॥ ६५ ॥ इति श्री
भागवते महापुराणे चतुर्थस्कंधे पुरंजनोपाख्याने अष्टाविंशतितमोऽध्यायः ॥ २८ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥
प्राचीनबर्हिरुवाच भगवंस्तेव चोऽस्माभिर्न सम्यगवगम्यते ॥ कवयस्तद्विजानंति न वयं कर्ममोहिताः ॥
॥ १ ॥ नारद उवाच पुरुषं पुरंजनं विद्याद्यन्नक्त्यात्मनः पुरः ॥ एकद्वित्रिचतुष्पादं बहुपादमपादकम्
॥ २ ॥ योऽविज्ञाता ह तस्तस्य पुरुषस्य सखेश्वरः ॥ यन्न विज्ञायते पुंभिर्नामभिर्वा क्रियागुणैः ॥ ३ ॥ यदा जि
घृक्षुः पुरुषः कात्स्न्येन प्रकृतेर्गुणान् ॥ नवद्वारं द्विहस्तांघ्रितत्रामनु तसाध्विति ॥ ४ ॥ बुद्धितु प्रमदां विद्यान्म
माहमिति यत्कृतम् ॥ यामधिष्ठाय देहे स्मिन् पुमान् भुंक्तेऽक्षभिर्गुणान् ॥ ५ ॥ सखाय इन्द्रियगणाज्ञानं कर्म
च यत्कृतम् ॥ सख्यस्तद्वृत्तयः प्राणः पंचवृत्तिर्यथोरगः ॥ ६ ॥ बृहद्वलं मनो विद्यादुभयैर्द्रियनायकम् ॥ पंचा
लाः पंचविषया यन्मध्ये न वखं पुरम् ॥ ७ ॥ अक्षिणी नासिके कर्णौ मुखं शिश्रुगुदाविति ॥ द्वे द्वे द्वारौ बहिर्याति
यस्तदिन्द्रियसंयुतः ॥ ८ ॥ अक्षिणी नासिके आस्यमिति पंचपुरः कृताः ॥ दक्षिणा दक्षिणः कर्ण उत्तरा चोत्तरः
स्मृतः ॥ ९ ॥

द्वादयः पादायस्य ॥ २ ॥ अविज्ञातशब्देनाहृतः व्याहृतः उक्तोयः स ईश्वरः अविज्ञातनामनिरुक्तिः यद्यस्मा
त्पुंभिर्नामादियोगेन न विज्ञायते ॥ ३ ॥ तत्र तेषु पुरेषु मध्ये ॥ ४ ॥ अक्षभिर्द्रियैः ॥ ५ ॥ पंचवृत्तित्वात् पंचशिराः सर्प इव प्राणः ॥ ६ ॥ एकादशमहा
भट इति अनेन एकादशो महाभटो नायक इत्युक्तः तं दर्शयति बृहद्वलयस्य तन्मनः नव खानि द्वाराण्यस्य ॥ ७ ॥ द्युमत्सख इत्यादेरर्थसंक्षेपेणाह
यस्तदिन्द्रियसंयुतः स आत्मा ताभिर्द्वाभिः बहिर्यातीति ॥ ८ ॥ पुरः पूर्वभागे कृताः ॥ ९ ॥